

I förvirringens tecken.

Från riksdagsläkturen.
Av Elsa Svartlengen.Tre kyrkogårdar.
Av Pier Gudro.Elsa Björkman-Goldschmidt
skriver om
Grafologi till husbehov.Böcker från det nya
Ryssland.
Av Herbert Lindberg.

Vad har hänt?

GAR TYSKLAND MOT EN NY MONARKI? Sydtyskarnes ministerpresident blev oroliga vart den nya regeringen styrde hän, och reste till Berlin för att få klarhet, men efter samtal med Hindenburg ha de lugnat sig och rest hem.

Emellertid har förbundet mot Hitlers stormavdelningar upphävt.

INFÖRANDET AV REPUBLIK har icke varit en vidare framträdande programpunkt i Sverige, troligen på grund av kungahusets personliga uppträdande och verkligt demokratiska inställning. Men skulle den sista förlovingen medföra ett nationalsocialistiskt inslag, aktualiseras frågan.

FREDSKONFERENSEN TYCKS FÖR NÄRVARANDE vara ganska medtagen, praktiskt taget journerad. Det eviga mittet i Lausanne skall nu verkligen gå av stapeln och avrustningssamtalen skola då fortsättas där. Tyskarne vägra fortfarande att betala skadestånd, men fransmännen ha svårt att ordna en anständig begravning.

LIBERALA PARTIETS LANDSMÖTE med följande val ägde rum i Stockholm häromgågen. I verkställande utskottet och förordningsrådet invaldes 24 män och en kvinna. Snart kanske även de liberala kvinnorna känna behovet av en särskild organisation.

I NATIONELL TIDNING finna vi följande förordning yttrande:

I Tidevarvet inhämta vi, att en av kvinnorörelsens pionjärer här i landet nyligen firat ett jubileum. Vi ha givetvis ingenting att invända i och för sig. Men episoden väckte ett minne till liv. På cirkusmötet i Göteborg för någon tid sedan, då nationalsocialisterna visade sig i frihet, uppträdde bland våra egen diskussionsstarke även en kvinna. Hennes inlägg i debatten möttes emellertid från nationalsocialistiskt håll med erinran om, att <kvinnan tige i försvinnings>. Sådan är inställningen till kvinnans deltagande i det offentliga livet från det hållet. Och visst är det märkligt, att huvudparten av Adolf Hitlers 14-15 miljoner tyska väljare bestå av kvinnor, som alltså målmedvetet arbeta på avskaffandet av ena politiska rättigheter! Modet växlar. Om fjugo år kanske vi få läsa i ett fascistiskt Tidevarv om den märkeskvinna, som ägnade sina krafter åt att avskaffa kvinnans rösträtt.

Vi hålla med om att en utveckling i nationalsocialistisk riktning är full av värde.

Veckovisningen

Dr. Ada Nilsson:

En bok om kvinnor

skrivna för män — av en man.

MEDIGNSKT FOLKBIBLIOTEK, denna brett lagda populära >shandledning till en naturvetenskaplig syn på och en biologisk förståelse av allt som till medicinen hör>, som under de sista tio åren utgivits på Bonnierka förlaget, har nyligen utkommit med sin 27 del. Den handlar om De kvinnliga underlivsorganen och några sexuella frågor. Den är författad av professor i kvinnosjukdomar och föreläsningkonst vid Lunds universitet, Elis Essen-Möller.

Förlaget hade från början givit detta uppdrag till professor Hjalmar Forsner. Hans ohälsa och förtidiga död kommo hindrande emellan. Detta kan icke nog beklagas. Hade Hjalmar Forsner skrivit denna bok, så skulle man icke mött så mycken manlig arrogans men i stället så mycken större och djupare mänsklighet.

Härmed är ingalunda sagt att icke boken har sina oberördliga förtjänster. Det utomordentliga beröm som pressens berättar hopat över författaren och hans sakkunskap kan man till stor del skriva under. Jag vill särskilt framhålla kapiten om äktenskap, samvets- eller kamrattik-

tenskap, fria och stadigvarande förbindelser utan äktenskap. Ävensom tillfälliga könsförbindelser, preventivmedel m. m. De läsas med mycken behållning. Men det kommer fram vid upprepad tillfälligen en grundinställning till problemet, som man icke kan underlåta att reagera emot.

Författaren börjar sitt förord med orden: >Denna bok är avsedd att läsas av män lika väl som av kvinnor> och han uppmanar läsarna att gå till läsningen med tillbörligt allvar. Man märker redan där grundtonen. Vi män, vi människor, vi vilja nu tala vackert och allvarligt om en allvarlig och helig sak, det vill säga om det sexuella livet, om könet, om kvinnan. Och så kan hon också få läsa själv om hur hon är och framför allt vad hennes trivsel tillhör. Ty det vet vi.

Kvinnor ha skrivit en hel del om sig själva. De kvinnliga amerikanska läkarna ha t. ex. gjort en stor insats i bortarbetandet av den kvinnliga invaliditeten i samband med menstruationsprocessen. Det ligger djupt under professor Essen-

(Forts. å sid. 6.)

Hagar Olsson om

Anna Lenah Elgström:

Resenär.

I en tid då författandet av meningslösa historier brett ut sig såsom nu, är en författarpersonlighet sådan som Anna Lenah Elgströms av oskattbart värde. Hon har de egenskaper som utmärka den betydande skriftställaren till åtskillnad från yrkesförfattaren: den intellektuella lidelsen, den etiska övertygelseskraften och den kosmiska synen.

Anna Lenah Elgström har om någon gått in för tidens uppgifter: under medveten ansvar har hon sökt klarhet i de brännande sociala problemen. Hennes ställning till det demokratiska genombrötts två stora frihetsrörelser — arbetarrörelsen och kvinnoöken — åter speglas med övertygande personlig betoning i hennes verk. Men den tragiska disharmonien i det sociala livet har i hennes diktning aldrig förmått överrösta de djupa, försonande ackorden från kosmos. Hon är som mänskosskildrare vad hon på ett ställe i sin nya bok själv kallar sig: >Betraktaren av sammanhanget>. Hon ser det enskilda livet kampa sin spänningssydda kamp, hon värnar med ömhet dess helgd, men ömkrigt, med diktarens hemliga medel, låter hon oss förnimma släfrans harmoni som en dold ton i det tröstlösa, det mest förkrympta öde.

Ett sällsynt fint pör på sådan livs-skildring erbjuder novellen >Den okända modern> i Anna Lenah Elgströms nya bok Resenär. Den är verkligen som författarinna säger ett puzzle, sammansatt av lösröckta bilder — men hur meningsfullt foga sig inte dessa bilder till ett hemlighetsfullt helt! Mänsködet framträder här liksom ur själva landskapet — för att till slut också sjunka tillbaka i det och uppgå i dess eviga kretsång av vila och rörelse, död och liv...

Så kan endast den skildra som äger förmågan att se i sammanhang. Endast den som plötsligt under en turistfärd på överaska jorden vi bo på, se den ensam för sig själv, lekande >sin stora lek med havet och molnen och stjärnorna — de andra stjärnorna>.

>Resenär> är en samling skisser och livsbilder från olika miljöer — sovjetryska, franska, engelska, italienska och svenska. Ett puzzle alltså, en samling lösröckta bilder och minnen. Men ändå en helhet. I mycket högre grad en helhet än mängden roman med sammanhängande >intrigs>. En fängslande och mångskiftande helhet, sådan endast diktaren — betraktaren av sammanhanget — förmår se den. I fråga om konstnärlig renhet och balans stå de flesta av dessa skisser på höjden av modern skildringskonst. I vissa enskildheter är man visserligen benägen att göra invändningar — till exempel då författarinna vill göra gällande att det bara är i Sovjetryssland man inte tolererar >fria författare>, eller då hon gör billiga och för reaktioner synnerligen tacknämliga visats om >den förrådade medelåldern> (vem skulle kunna förtäda den maktutövande generationen om inte den själv?). Men dessa subjektiva invändningar mot subjektiva åsikter eller tillfälliga polemiska utlåt kunna inte på något sätt rubba den vördnad och beundran ett verk av hög ändlig kvalitet inger en. Ännu mindre kunde de förvilla ens sinne i fråga om konstnärlig äkthet och lutrad mänsklighet. För dessa sällsynta egenskapers skull har Anna Lenah Elgströms resebok, som omspannar så vida områden av världs- och mänskosskännedom, vär kärlek.

Devinez:

Riket ur dina händer, konung!

V i har länge levat i en övergångstid, yttrade ordföranden i Södermanlands länsförbund av Svenska Kvinnors vänsterförbund vid dess årsmöte i våras. Ja, det gick man med på utan motstånd, ty övergångstiden är man van vid. >Men den är snart sluts, fortsatte talaren. Sen minns jag inte mer av talet, ty där fastnade jag. Sen dess har jag ofta arbetat på att göra denna tanke påtaglig för mig, men det kan jag inte. Men ett har därunder blivit klart och det är, att det skulle vara skönt med ännu litet mera övergångstid, så litet beredda som vi äro på det nya.

I det längsta ha vi här envisats att så tyda tidens tecken som vore vi inne i en av de mildt sjunkande och snart åter stigande kurvorna som tillhöra världsvalståndets små egenheter. Vi ha inte tröttnat heller på att trycka av i vår press de regelbundna notiserna om ljusning i New York. Men det är inget sätt att förbereda sig på inträde i en ny världsordning.

Krisens karaktär av världsrevolution har länge lancerats av fribytarna i deras små frihyrtblad i olika länder. Därifrån har den teorien nu börjat nå även den officiella expertisen och de stora tidningarna.

Ett exempel därpå är envoyén Wallenbergs försök att förklara världsrisken och anvisa vägar att klara oss ur den, publicerat av Göteborgs Handelstidning. Ur detta försök stiger den vite manns klagan fulltonig mot himlen, där trevar hans intellekt efter en utväg ur katastrofen, där uppvisar han alla sina färdigheter utom den att ångra.

Skulden till världs-katastrofen lägger envoyén Wallenberg på de färgade och kvinnorna. Arbetslösheten orsakas av de 800 miljonerne färgade, som bojkotta de västerländska industriprodukterna, och de 30 miljonerna kvinnor, som trängt in på arbetsmarknaden.

Och kanske har han rätt.

Alldeles säkert har han rätt i så måtto, att det är riktigt att sammanföra de färgade och kvinnorna i en likartad motståndstillning: till den vite mannen och hans värde.

Det är inte svårt att finna förmildrande omständigheter för de anklagade. I samma tidning där den Wallenbergska artikeln stod avtryckt, visade varumoteringarna från hela världens marknader att priset på majs, kaffe, kakao, kopra och gummi fallit sedan förra noteringen. Jag begriper mig inte på ekonomi mer än en skoldpadda, men även en sådan måste trögtränkt fråga om inte detta pristall har något samband med orderna till exempel på primuskök, en av våra stora exportartiklar på orienten.

Vad kvinnorna angår så uppger hr Wallenberg feminismen som en orsak till deras intrång på arbetsmarknaden, och samma fenomen är väl orsaken till att man >sej vägar förbjuda dem> arbeta.

Det är förrsten inte riktigt sant, fråga bara de affärsdrivande verken i Sverige! Men antag att det i stort sett är sant att kvinnorna icke äro att driva ut från arbetet! Här vägar herr Wallenberg och alla andra både mer och mindre sakkunniga än han hålla på och älta samma falska argument? Bara det faktum att han har gjort att undertrycka dem, men är väl ändå inte ett tillräckligt skäl för en fin karl att fortsätta att tala osanning?

Det faller ingen in att säga: det är dessa eländiga som fordom gjorde landets tegel, tegel och spik för hand, vilka nu tränga in i industrien och försäkra arbetslösheten. Men om kvinnorna törs man säga det. Och svara vi på: låt först charakteristen, ångbagaren, mejeristen, tvål- och ljusfabrikanten, separatörs- och mjölkmaskinfabrikanten, textillfabrikanten och konfektionisten redogöra för de och deras arbetare fått sina jobb

(Forts. å sid. 5.)

H. S. B:s program.

AV LILLY ARRHENIUS.

Det har på sista tiden varit en livlig pressdiskussion med anledning av en undersökning, som HSB företagit i Stockholms bostadsproblem. Det är en utredning, som är av allra största betydelse. Inte minst därför att HSB härigenom bidrar till att övertylla diskussionen om funktionalismen från det teoretiska till det praktiska planet.

Först behandlas äganderätten till marken, dels med exempel på fastighetvärdestegringen, dels i en exposé över tomt-rättmationernas öden i riksdag och stadsfullmäktige. Därefter följer två stadsplaneförslag, ett för ytter delarna av Kungsholmen, och ett för Smedslätten. För att få reda på den mest ändamålsenliga husbredden och -höjden har HSB låtit utföra en särskild undersökning, vars resultat publicerats tidigare. Det kooperativa ägandet fördelar påpekas energiskt. Och sist diskuteras möjligheten att anställa byggnadsarbetarna mot års-lön, i stället för att — som nu — de arbeta på ackord.

Beträffande värdestegringsskatt har riksdagen redan 1920 antagit ett förslag om sådan skatt och också verkställt en markvärdeuppskattning. Därefter har denna viktiga fråga egendomligt nog glömts bort. I år har dock finansminister interpellaterats i saken. Han svarade, att frågan ej är mogen för avgörande utan en ganska omfattande utredning (1) och förnyade taxeringsavgöranden, vilkas genomförande torde ställa sig synnerligen kostsamt. >Frågan har utretts i cirka 25 år, ända från 1907, både officiellt och privat, så att det skulle kunna räcka. Och den kostnad, taxeringarna kommer att dra, skulle snart täckas av den värdestegringsskatt, man sedan skulle utkräva. Det verkar i hög grad sabotage med detta förhållande! Framför allt som man i Stockholm fått otaliga exempel på hur gamla hus stiger i värde utan ägarens åtgärder. T. ex. huset Drottninggatan 33 var 1880 taxerat till 115,000 kr., nu är det värderat till 1,200,000! Drott-

(Forts. å sid. 6.)

Läckert och hälsosamt
är smörgåsarbröd

UPLANDSKUBBEN

I hygienisk förpackning hos Eder handlande.

Undvik efterapningar!

Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wagner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honarine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Herkesulagan 14 (f. d. L. A. Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familie- och arvsaker.
Boutredningar och testamenter, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. Växel: N. 333 15.

TANDLÄKARE

Tandläkare
EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER

Stockholms ättre och moderaste
tandkliniker för alla samhällsklasser.

Östermalms:
Kommandög. 16. Tel. 728 50, 728 70
Kungsholmen:

Hantverkarg. 37, 74 K. 37, K. 37 38
(Bastbyggnaden i Kungsholms Läroverk)
Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.

Tandvård behålls hela dagen 8—7
Lördagar stängda 4 (sommardagen, 2).
Kostnadsfri rådgivning.
Endast ex. tandläkare.

Tandläkare

Eva von Heideman

Mottagning enligt överenskommelse.
Ostermalmsg. 5, 3 tr. Tel. 736 54.

NORDINGS

BEGRAVNINGSGATAN 16, STOCKHOLM, HÄMNINGEN 12

eau de cologne

Alma Axelssons

FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ög. välr. Tel. 778 24.

Kvinnlig
ungdom

som ämnar vistas i Norrköping, rekommenderas Frälsningsarméns Pensionat, Bredgatan 46. Hel inack. Billiga priser. Nutida bekv. Tel. 15 53.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 " " 73 37
GÖTGATAN 52 " " 333 09

Advokat, Jur. Kand.
Majken Billjer

Regementsg. 8 (vid Morescobron).
Tel. 18 59 och 18 54.

MALMÖ

Familjerättsliga ärenden, Boutredningar, arvs- och testamenterärenden samt övriga juridiska uppdrag. Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

Den 18 juni 1932.

I förvirringens tecken.

I en föregående ledare ha vi omnämnt regeringens proposition angående viss mjölkskatt. Andamålet skulle vara att söka åstadkomma utjämning av mjölkpriset över hela landet, så att de vilka sälja mjölk till relativt goda priser, finge avstå en del åt det lägre betalade exportsmöret. Och man fäntke sig en allmän förhöjning på priset av mejeriprodukter, i varje fall för konsumenterna. Möjligen även någon lindring av arbetslösheten genom de nya befattningar, som den vidlyftiga organisationen skapar.

Regeringens förslag bifölls med smärre ändringar av utskottet, och riksdagens borgerliga majoritet antog detsamma. Likväl med stor tvekan. Dock — det är väl ändå! Då hjälper det inte, att riksdagens egna ledamöter ansågo förslaget stridande mot grundlagen, t. o. m. hr Tryggers var som jurist förvändad över detsamma. Statsministern kallade äventyret ett experiment. Jordbruksministern bär således största ansvaret, men man kan knappast lägga honom till last den jordpolitik han för, han är snarare en produkt av svenska godsägares ståndpunkt.

Det är två ting, som särskilt är anmärkningsvärt med detta förslag. Det ena är, att en privat sammanslutning av jordbrukare — lantbrukssällskapet, huvudsakligen representantere det större jordbruket, föreskriver lagar, som av regeringen godtagas. Och vidare — riksdagen stadfäster beslutet, trots Lantbruksstyrelsens i flera stycken avrådande yttrande. Därmed är ett nytt beskattningssystem införd. Privata sammanslutningar äga rätt att pålägga oorganiserade mjölkförsäljare skatt. Må vara att Kungl. Maj:t sedan skall bestämma över skatten, men vår lagstiftande församling har likväl avhånt sig ensamrätten till pålägga skatt. En viss laglöshet är proklamerad, det kan inte förnekas. — Vidare har jordbrukarna, som aldrig kunnat organisera sig, som kanske varit de första att fördöma fackföreningsorganisationerna, slagit in på tvångsorganiseringens väg. Och regering och riksdag har stadfäst den. Det bådar inte gott. Slutar väl med trust och monopol.

Då man är på fallrepet, tappas man besinningen. Är det anarki eller diktatur?

St Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson
FLEMINGGATAN 60.
Tel. K. 47 24

Ombesörjer allt vid dödsfall.
Eldbegängelser. Balsameringar.

Lucks ReklamHöjfe

Från riksdagsläktaren.

Vid en interpellationsdebatt i Andra kammaren om yrkesinspektionens effektivisering fann sig interpellanten, hr Ström i Göteborg, föranledt utbrista: När riksdagen skall besluta i mjölkfrågan, då går det med flygmaskinsfart, när det gäller stödskredder åt banker går det med snällgåsfart — men när det gäller sociala välfärdsanordningar, så kan man jämföra starten med den småländska järnväg, där man fick åka hela dagen för 75 öre. Ja, när det gäller utskottets utredning om mjölkens så kan man gott säga att det med flygmaskinsfart — men när frågan kom upp till debatt i kammaren blev det åt åka hela dagen för 75 öre. Talmannen hade väjdt till riksdagen att man skulle fatta sig kort och man hade ropat bravo — men när eftertankens kränka blekhet kom, stod där i alla fall 22 namn på talarelistan. Och när det faktiskt har hänt att en talare avrundat sitt fem kvarts anförande med en liten avslutning i den här stilen: — — — men jag skall inskränka mig till det nu säga... så kan man förstå hur lång debatten blev.

Naturligtvis börde jag inte på alla tjugutva, man kan riskera få höra samma skiva både tre och fyra gånger. Farbro Wiklund i Brattfors, som varit med 44 riksdagar, han vet nog vad han talar om, när han härom dagen sade att han inte fann något givande i att än den ene och än den andre partimedlemmen begär ordet och framlägger precis samma synpunkter som partiledaren. Han rekommenderade det lilla ordet instämmer — så som varande både bättre — och billigare i tryck.

Förlåt, jag kom visst från ämnet. Säg mig med vem du umgås... Det var mjölk. I Första kammaren hörde jag

hr Reuterskiöld. Om Reuterskiöld är en stor bondeförbundare så är han i alla fall en än större lagkarl. Han röstade emot regeringsförslaget om mjölkavgiften därför att det var grundlagsstridigt, och man följaktligen aldrig på exekutiv väg skulle kunna utöva denna avgift. Hr Örne, som hör till de allra förstständaste i riksdagen, måste jag ju också höra och han visste t. ex. av ett bruk någonstades som hade ladugård för att kunna leverera mjölk till brukets arbetare. Där ha lönerna nyss sänkts, varför man omöjlig kan höja mjölkpriset till arbetarna — men mjölkavgiften till den privata organisation som skulle ordna det hela den måste bruket betala. Det blir inte små summor som går bara till organisationskostnader.

Efter detta kunde man ju gissa att det inte skulle bli några extra mjölkavgifter. Men det blev det i alla fall, trots att alla socialdemokrater röstade för avslag.

Och i lördags var det 1932-års riksdags sista större arbetspelaren. Ja, det vill säga, arbetet bestod mest där att man gick och klappade varann i ryggen och det var inte många i Andra kammaren som undgick Bengtssons i Kullen stora famn. När han skulle till att krama Olsson i Kullenbergstorp vände jag mig bort — en riktigt hård kram av Bengtsson i Kullen och Bondeförbundet hade inte haft någon ledare mer...

Ja, vet ni, det var riktigt rörande, så där rörande som det bara blir i riksdagen i avskedets stund var fjärde år. Gud vet vilken karl som nästa år sitter i en stol? Att det skulle kunna bli en kvinna — nej, det tror ingen på. Så pass har man väl ändå skött sig...
Elsa Svartergren.

De privata platsförmedlingarna.

Framför mig ligger sex tåtskrivna folioark. Det är fru Olivia Nordgrens interpellation i riksdagen beträffande de privata platsförmedlingarna. I inledningen redogöres för frågans senaste öden och naturligtvis exempel på de missförhållanden, som givit anledning till att de vakande riksdagsmännen — och kvinnorna — hållit uppmärksamheten vid den. När en barnsköterska, med 30 kronor i månaden, skall betala 22:50 i arvode för att få denna plats, utan garanti för arbetets varaktighet, och en privat platsförmedlings firma tar en inskrivningsavgift av 3 kronor och därefter fordrar 8 à 10 kronor i förmedlingsavgift av arbetsgivaren och sedan 20 procent av den första månadslönen av en arbetsökande — enligt fallet lagenliga bestämmelser, så är det redan oskäligt. Det är dock endast exempel på de officiella taxorna, som godkänns av länsstyrelsen. När man sedan granaskar alla de knep som kommissionärerna använda för att kringgå dessa taxor blir det mångdubbelt värre.

I avslutningen framhåller fru Nordgren att då förhållandena på arbetsmarknaden ytterligare försämrats och arbetslösheten bland kvinnorna, som närmast anlita dessa platsförmedlingsbyråer, ökats, är det att befara att dessa kvinnliga arbetsökande i ännu större utsträckning än förut bli föremål för ett oblygt ockrande på nöden från en del mindre nogräknade byråinnehavarens sida, om inte snara åtgärder vidtas för att skärpa kontrollen över den privata platsförmedlingsverksamheten.

Fru Nordgren framställde med anledning därav följande frågor:

1) Vilka åtgärder är att förvänta från Kungl. Maj:s sida för att söka råda bot på de missförhållanden, som äro konstaterade inom den privata platsförmedlingsområde?
2) Kan man räkna med att de åtgärder, som eventuellt äro påtänkta, kunna komma till stånd under den närmaste tiden?

På detta var det hr Socialministern svarade vid en interpellationsdebatt för någon vecka sedan att frågan har ett visst samband med den offentliga arbetsförmedlings organisation och att därrest, som sannolikt förde vara, en internationell konvention riktad mot de privata affärsmässiga platsförmedlingarna antages vid 1933 års konferenssammanträde, kommer frågan om Sveriges biträddande

Utredning i seminariefrågan.

Propositionen om seminarieformen förordades — i den del den röorde folkskoleseminarierna — olika beslut i första och andra kammaren. Utskottet hade föreslagit ny utredning angående organisationsfrågorna. Vad inträdesfördingarna beträffar hade utskottet avstyrkt kungl. maj:s förslag att de skulle höjas och fastställas till realskoleexamen. Mot detta utskottets yttrande förelåg en reservation av hr Kvarnzelius m. fl. som önskade en förutstanningslös utredning även på denna punkt. Enligt reservanternas mening borde även lärarkollegierna vid seminarierna få tillfälle att uttala sig i frågan.

Efter synnerligen långvariga debatter i kammarna stannade man i första kammaren för hr Kvarnzelius reservation, medan andra kammaren biföll utskottets förslag. Det blir sålunda i varje fall en utredning.

Socialinstitutets studievecka.

Socialinstitutet i Stockholm anordnar en social och kommunal studievecka den 3—8 oktober i år, avsedd främst för dem som studerat vid institutet eller före dess tillkomst — vid Centralförbundets för socialt arbete kurser, men också i mån av utrymme för utomstående, av sociala och kommunala frågor intresserade.

Kursen kommer i huvudsak att följa dels en kommunal, dels en socialpolitisk linje och bestå av föreläsningar i regel följda av diskussion. Deltagarna behöva emellertid icke känna sig bundna av ämnesförordningen utan ha frihet att bevilja föreläsningarna på båda linjerna.

Ur programmet, som är genomgående aktuellt, kan nämnas föreläsningar över kommunal finanspolitik i krisstider av professor Bagge, processförfarandet i fattigvårdsmål av kammaråtsrådet Norman, aktuella skatteproblem av kammaråtsrådet Kuylenstierna samt kommunal bodspolitisk. Bland föreläsarna märkas f. ö. docent H. Sundberg, kamrer H. Göransson och kanslistad av Koch. Professor Kinberg föreläser om psykologi och socialpolitik, professor Wigert om nyare åtgärder för hjälp åt psyiskt sjuka och doktor Alice Hellström om sjuklembarn. Vidare kommer verksamheten bland arbetslösa ungdom att tas upp med undervisningsrådet Thomson, samt fosterfördringsfrågan med advokat Ruth Sjöstenstedt som inledare. Det fullständiga programmet tillkännages senare.

Utöver dessa föreläsningar planeras diskussioner av mera speciell art i samband med samkväm inom mindre deltagargrupper och inledda av deltagarna själva, t. ex. personalkonsulenternas arbete, barnavårdsombudens arbete, det sociala arbetet vid sjukhus. Ördförande vid överläggningarna och övriga funktionärer komma också att utses bland kursdeltagarna själva.

Kursen äger rum i samband med invigningen av institutets nya lokaler, den egna byggnad, som denna viktiga högskola så länge väntat på.

Det initiativ som sålunda utgått från institutet och föreningen D. S. I. (Diplomerade vid Socialinstitutet) har väckt livlig genklang, ett hundratal anmälningar ha redan ingått från olika orter, årskurser och arbetsområden.

Occidental,

de internationella ordens språk. Kurser, litteratur, upplysningar från Sv. Occidental, Box 171, Stockholm.

Socialpolitiska och Kommunala Institutet

Norrtullsgat. 8, STOCKHOLM — Tel. V. 170 28.

Högre teoretisk undervisning i socialpolitiska och kommunala ämnen. Studierna kunna förenas med utbildning för praktiskt socialt arbete. Studietid minst 1—1½ år. Läsåret börjar i sept. Avgift 300 kr. pr läsår. Prospekt och upplysningar genom exp. vard. kl. 9—3.

Skolbarn

mottags i början av instundande läsår på Gripenbergs herrgård vid Tranås, Undervisning av examinerad lärarinna. Svar till friherrinnan Jane Hermelin. Gripenberg.

6-stängningen beslutad.

Slutbehandlingen av frågan om vissa inskränkningar i Stockholmsbutiker- nas, rakstugornas och frisersalongernas arbetsdag, uppskötts vid stadsfullmäktiges sammanträde för några veckor sedan för att de oklara linjerna i någon mån skulle bli klara. Det ha de emellertid knappast gjort. När frågan åter var före i måndags hade synpunkterna mångfaldigats till den grad, att icke mindre än 31 olika yrkanden slutligen förelåg. Att under sådana förhållanden en återkomst till stadskollegiet för förnyad utredning varit den bästa lösningen är uppenbart. Nu segrade dock den föreslagna tidiga stängningen med 44 röster mot 43 och därtill en viss förargelse över propositionsordningen. För frukt- och blomsterhandel samt frisersalongernas vidkommande blev emellertid återremiss beslutad.

Den nya ordningen berör framförallt bröd- och mjölkbutikerna och det är ju också mjölken som framkallat de skarpaste meningsspridningarna. I stort sett innebär beslutet följande: Butikerna få vara öppna mellan kl. 8 på morgonen och

6 på eftermiddagen alla vardagar utom lördagar då de skola stängas kl. 5. Tokbaksaffärer få ha öppet alla dagar till kl. 7. Under julhandeln får tiden även för de övriga utsträckas till kl. 7. Söndagshandel tillåts mellan halv nio och tio för mjölkbutikernas räkning. Här stå nu allmänhetens önskemål om obeskurna möjligheter att kunna få frisk mjölk före eller efter arbetet emot butikspersonalens krav på rimligt begränsad arbetstid. Utan tvivel hade man genom en utredning kunnat åstadkomma någon väg att få båda parterna rättmätiga intressen tillgodosedda. Ett par timmars stängning mitt på dagen har t. ex. föreslagits i en skrivelse från vissa kvinnoföreningar. Detta förslag förekom också i debatten tillika med förslag om anordnandet av skiftarbete. Det borde också finnas andra möjligheter att ordna distribution till alla parter tillfredsställelse.

Med anledning av det trassliga förarbetet vid voteringarna i stadsfullmäktige är det icke otänkbart att beslutet kommer att överklagas.

Böcker från det nya Ryssland.

Doktor Arthur Rundt har i sin bok »Människan göres om lämnat ett intressant bidrag till kännedomen om Sovjetryssland. Hela boken gör ett vederhäftigt intryck. Doktor Rundt är ingen partigångare eller fanatiker. Han söker se lugnt och sakligt på en av de märkligaste företeelserna i världshistorien.

Det är nog så sant, som författaren säger, att den som ej reservationslöst beundrar vad han ser i Ryssland, lätt får stämpeln reaktionär, medan den som ständigt går omkring och säger, att allt verkligen går som helst kan störta samman, liknar ett barn, som »pladdrar mot stormen: jag tål dig icke dumma vind, sluta upp att blåsa!»

I ett antal skisser ger författaren skarpt tecknade bilder från det moderna Ryssland. I »En omväg» drar han en parallell mellan evlidsmonarkens »Staten, det är jag» och den personliga sovjettatens med samma motto. Friheten står, så som vi fatta den, lågt i kurs, sovjettatens sysslar med värden av annan värde. Lenins bekanta ord »Frihet är en berging fördom» förklarar kanske en del.

I »Människan i gjutformen» skildrar författaren den stora statskrossens möda att utrota allt individuellt och ersätta det med likformiga krafter, själen är tvende till revolutionen och därför är den ett hinder, som måste bort.

Ett av de intressantaste avsnitten i boken är det som behandlar religionen. Allt som stöter på magi, är bannlyst — ändamålsenligheten är den nya religionen.

I »Sovjetbarnet» behandlas barnuppfostrans problem, och här redogör författaren för en skollform, som väsentligt avviker från den västeuropeiska. I sovjetskolan känner man ej till straff och bekyll. Hemläxor existerar ej. Man hyser ej någon fruktan för läroren, som ju annars är det vanliga. Endast gruppen såsom sådan får beröm för ett kollektivt utfört arbete. — Den enskilde lärjungen ej.

Ett av de sista kapitlen i boken betitlas »Asiat — din gud bor i Detroit». Författaren korsar sovjettrepubliken i alla riktningar, ser allt, talar med alla. Han sitter i en bil och har till förare och tolk

en ung mongol, klädd i sportmössa och armbandsur. Denne unge man tror ej på Buddha, han har andra gudomligheter — bilen, rotationspressen, fabriken.

Ryssland kan man inte fatta med förståndet, det har sitt särskilda öde, på Ryssland kan man blott tro, citerar författaren Tjutsjev, ten tillägger, att detta land, som icke fattas med förståndet, uttan blott genom tron — förbjuder tron.

I dessa ögonblick- och situationsbilder från det stora och så radikalt omskapade riket i Öster har läsaren en ovanligt intressant lektyr. Man får en klar bild på förhållandena där borta och på de svårigheter, som den sovjetryska staten har att genomkampa.

Det hör till allmänbildningen att känna något om Sovjet utöver dagspressens propagandalögn, vare sig de skildra sovjettrepubliken som paradiset eller helvetet.

En annan bok, som också behandlar livet i Sovjetryssland, är P. Romanovs till svenska översättade »Tre par silkesstrumpor».

Det är en roman. Med liv och fart skildrar författaren kampen mellan det gamla och det nya. Han ger en massa drastiska interjörer från Moskva av i dag, ger säkert tecknade porträtt och en handling, som håller läsaren i stark spänning.

I Centralmuseet, dit författaren tar läsaren med sig, tjänstgör en del av den s. k. intelligenten, som har det svårt på alla sätt, ständigt hotad av uppsägning och trakasserier. Intelligenta duger ej något till. Det är proletariatet, som skall skapa det nya samhället, om det än tar lång tid att arbeta sig fram till kunskaper och skaffa sig erfarenheter.

Det är ingen idealiserad bild av Ryssland, som Romanov ger. Han är en skarp iakttagare som lugnt och sakligt återger livet i dess olika brytningar och uppbyggelseformer, familjen och administrationen.

Huvudpersonen är en f. d. järnvägsingenjör, som fått anställning vid Centralmuseet. Han är en fäst bildad person av idealistisk läggning, som emellertid så småningom rycks med av den nya tiden och blir en hänsynslös ivrare för de moderna idéerna. Handlingen utspelar sig dels på Centralmuseet, dels i det hus, där f. d. ingenjören har sin bostad. Man bor

Bliv slank

och fri från reumatism. Tag paraffinbad (kontinentens mest använda badform) hos

ELEKTRO-MEDICO INSTITUTET
Södra Kungstorget, 8 tr. Tel. N. 35 92.
Endast kvinnl. patienter.

frång, och smutsen och vägglösen är en väsentlig ingrediens i dessa bostäder, där folk av de mest skilda slag har sin varelse. Här får man Ryssland av i går liksom av i dag.

Boken har en kärlekshistoria, som inte hör till det sympatiska slaget. F. d. järnvägsingenjören och museijäststemannen får ett brev från sin bästa och enda ungdomsvän, att denne med sin hustru ännu bosättit sig i Moskva. Han fylls av en stor glädje. Nu skall han få litet omväxling i sitt tråkiga äktenskap. Den där vännen är en ovanligt praktisk människa, men godtrogen över all mätta. Snart uppstår det ett förhållande mellan ingenjören och vännens hustru. Handlingen kulminerar med uppbrändheten av en tredje person, en i sovjettrepubliken betydande maktador — filmregissör. Med honom rymer kvinnan. Så kommer den tragiska upplösningen. Hon återvänder efter en tid, står kraftlös vid dörren och betraktar maken och f. d. älskaren, rusar in i sängkammaren och tar sitt liv. På golvet har hon kastat ett paket. Makten tar upp det och vecklar ut pappret. Paketet innehåller tre par silkesstrumpor. Han stirrar oförstående på dem. Men f. d. älskaren minns sig några ord, som filmregissören fällt vid ett tillfälle: »Den ryska kvinnan säljer sig för tre par silkesstrumpor.»

Kring detta icke särskilt originella händelseförlopp har författaren lyckats bygga upp det ryska samhället av i dag, människor med andra ideal än vi, sökande stjärnan som vi, fattiga syndare som vi.

Överallt är vi människor lika, vi ger blott olika uttryck åt samma visande.

»Tre par silkesstrumpor» är en mycket intressant skildring, även om den inte kan rekommenderas som söndagskolektyr. Den lockar icke till sovjettexperimentet hos oss, men till beundran för det stora måldmögna ryska folket. Boken bör avgjort till det bästa, som vi fått de senaste åren av modern sovjettlitteratur.

Herbert Lindberg.

Arthur Rundt: Människan göres om. Natur och Kultur. 3:90.

P. Romanov: Tre par silkesstrumpor. Tidens. 5:75.

Ett ryskt barnbrev.

Kära Pappa, nu skriver jag inte längre bara noveller utan också dikter. Om jag skall vara fullt uppriktigt mot dig, så har jag helt och hållet slutat upp med att skriva noveller. I dagarna har jag gjort en dikt för vår skoltidning. Jag vet inte, om den blir antagen. Tidningen har ej kommit ut ännu. Men jag tror säkert, att den publiceras. Dessutom har jag skrivit vers, som handlar om mina kamrater.

Jag har lärt mig att skriva på din maskin. Det går flott, och jag gör sällan fel. Jag lär mig också att spela piano och att gymnastisera. I går försökte jag att stå på huvudet, men jag föll och skadade mina tänder; slog av en bit. Jag var tvungen att gå till doktorn. Det gör ont.

Här är stark frost. Jag åker emellertid inte skridsko; har ej tid därtill, är ständigt i skolan. — Besökte Sovjetkongressen — jag var delegerad — för att hälsa deltagarna välkomna i pionjärernas namn.

Detta brev är skrivet den 8 febr. 1931 av den trettonåriga Natascha Pijnjak, och är riktat till hennes far, skriftställaren Boris Pijnjak från Voloma. Under en resa i Frankrike lämnade Pijnjak dottrens brev till den franska pressen och betonade, »min dotter är en absolut alldaglig typ».

Meddelat av Daisy Müller-Hill.

Tidevarvets nr 25 och 26 äro sammanlagda till ett dubbelnummer.

Under middomarveckan utkommer intet nr av Tidevarvet. Nästa gång tidningen kommer den ärade läsekretsen tillhanda! blir alltså lördagen den 2 juli.

Kom ihåg

halvårsprenumerationen på

Tidevarvet

3 kr. från den 1 juli till årets slut.

Insänd avgiften på postgironummer

1544

Tidevarvets exp.

Slussplan 1-3,

Stockholm.

Kvinnodräktens demokrati.

Prinsessan Marthe Bibesco har i en artikel i Vogue berättat om hur hon upptäckte den revolution som försigtigt med den kvinnliga kläddräkten och tillfogar några kommentarer till det faktum, att prinsessor numera kunna gå klädda i sportklänningar och ändå se ut som damer.

Fastän vi dessvärre för närvarande leva i en tid av livsallt annat än revolutionära kvinnokläder må vi nu höra vad hon har att säga om deras förelängning.

I ungefär 40 år hade min kusin prinsessan Jeanne Bibesco varit nanna, abbedissa vid Carmeliterklostret i Algiers, berättar prinsessan Marthe. Hela tiden gick hon klädd i nunnedräkten av grov brun sars och svart slöja, i sandaler men utan strumpor. Hon hade tagit farväl av världen vid femton års ålder, då hennes mor och morfar ännu gingo klädda i spejsar och krinolin. I sitt kloster på andra sidan Medelhavet hörde hon mycket litet om de förändringar, som ägde rum i Europa efter det tredje franska kejsardömet fall och alla dess följder.

Av vissa politiska skäl måste hon lämna sitt kloster, och kom och bosatte sig hos oss i Paris. Så en dag kom en släkting på besök, klädd med den moderna parisiskans vanliga elegans. Sedan hon hade gått, frågade mig abbedissan: »Tycker du, att Hélène är klädd så som det passar en prinsessa?»

Hélène hade haft på sig en av Chanel's förtjusande Jersey-ostymer av utesökta senkelhet. Min kusin förklarade för mig, att varken hennes mor eller mormor eller någon annan dam, som hon kände, någonsin skulle ha gått klädd i ylle annat

än som sorgdräkt. Vad Jersey beträffar, var det de fattigas uniform. Då förstod jag plötsligt de framsteg i verklig elegans som gjorts. Kvinnorna hade tilltids samma självtillit som männen; de kunde reda sig utan plymer och krimskrams och ändå hävda sin överlägsenhet.

Tidsandan har skapat en hittills oanad likhet i det yttre mellan kvinnor i olika levnadssomständigheter. Societetsdamen kommer i beröring med arbetarflickan, vars sunda förstånd leder hennes smak, vars knappa inkomster sätter en broms för hennes fantasi och som ändå lyckas se snygg och prydlig ut. I stället för att kvinnan av folket avundsjukt och på långt håll stirrar på den förnåma damen, som ligger bekvämt tillbaka i sin landst, blandar sig den förnåma damen med andra, där hon kan låta sig något av de praktiska moder, som framspats av ungdom och fattigdom tillsammans.

Det surrogat för arbete, som kallas sport, har också spelat en betydelsefull roll vid denna moderna revolution. När en kvinna är ute på golfspel, jakt eller fiske trampar hon samma mark som valflickan eller gäsvakterna och hon utsätter sig för samma regn och samma vind och hennes kjol slites av samma snår. Hennes yllestrumpor och kjolar måste därför ta efter hennes enklare systars.

Hastigheten har varit en annan betydelsefull faktor när det gäller att införa formens stränga estetik i kvinnodräkten. För att kunna jaga genom rymden i en öppen vägn måste hatten utbytats mot mössan, och aeroplanernas snabba flykt har gjort baskestrumpor modern både för män och kvinnor, samma enkla huva, som

i Århundraden har skyddat Pyrenéernas herdar mot vinterstormarna. Det är den enkla smakfullheten, som karakteriserar det demokratiska modet och höjer det över allt vad vulgaritet heter och sätter det i harmoni med den stränga måttfullhet i linjer, som är det väsentliga i nutidens fantastiska fortskaffningsmedel.

Det fordras djärvt och en viss grad av hjältemod av en kvinna, som skall möta världen utan de förtrollningsmedel, som hjälper hennes kön så länge. Att låta på sin egen tjukskräfs makt utan prydnad av slöjor är en uttrytt av självtillit.

En svårighet har övervunnits, som för en mindre modig enda skulle ha förefallit överkomligt, sluta prinsessan, nämligen att finna oändliga variationer på detta tema, som heter det anspråklösa intet. Ja. Men låt oss nu bara inte fuska bort den dyrbara landvinningen!

Fötter, ben och skor.

Damer, som ha det besvärligt med sina värkande fötter och ben samt ha svårt att få passande skor, tag närmare reda på vad det lilla Freika-Wizard fötstödets är läder förmår utträta och likaså hur den gummirfa, tvätt- och stopparna äderbräckstrumpan med samma namn verkar. — Se och prova också våra bekväma och på samma gång eleganta, ortopediska skor med extra läderpackningar i hälften och förlängd bakklapp.

Lagerström

Kungälv 4, andra huset fr. Sturep.

Köp Edra

Hälsövarsartiklar

för KVINNOHYGIEN FÖRLOSSNING

HAVANDESKAP BARNVÅRD

hos

KIFA
KUNGL. HÖVLEK. HANTÖR

31 Regeringsgatan 31

En bok om kvinnor.

(Forts. fr. sid. 1).
Möllers värdighet att taga reda på något sådant. Däremot kan han tillåta sig, att i denna standardserie av vad man vetenskapligt sett kommit fram till, citera och dra vittgående slutsatser av en vetenskapligt sett så pass ovederhäftig statistisk undersökning som den av statsrevisorerna för några år sedan gjorda undersökningen över vissa kvinnliga stats tjänarens större sjuklighet. Saken har förut påtalats här i Tidevarvet (se nr 7 1932) så nog därom.

Låt mig i stället övergå till ett annat kapitel. Först ett par citat. »Moderskap är kvinnans förnämsta och största uppgift» — — — »Man kan endast beklaga att förhållandena i världen äro sådana att icke alla kvinnor kunna nå denna lycka och detta mål för sin tillvaro». Professor Essen-Möller är icke ensam om sådana yttranden. Man återfinner dem i nästan alla de otaliga arbeten av manliga läkare om könets psykologi, som översvämma bokmarknaden. Kvinnorna själva äro mycket försiktigare i sina uttalanden. Essen-Möller tänker sig sina motståndares argumentering på följande sätt: »Bland nutidens kvinnor finnes mången som med iver hävdar, att kvinnans uppgifter äro desamma som mannens, och att moderskap är en sak, som kan överlämnas åt dem, som uteslutande

äro könsvärelser, men som icke anstår nutidens frigjorda kvinnor.»

Jag vet icke var författaren har mött denna åsikt. För min del har jag aldrig sett någon som framställt problemet på detta sätt, men vad jag vet är att målet för en människas tillvaro är något ytterst vanskligt att bedöma. Hur man ställer det beror på hela ens livsuppfattning, hela ens inställning till kosmos eller vad man i dagligt tal kallar för religion. Var den enskilda individen sedan finner »sin förnämsta och största uppgift» är också mycket svårt för andra än personen ifråga själv att avgöra. Det har funnits tillräckligt många som varit religiösa inställning fördrade till och med ett absolut avståndstagande från allt föräldraskap, för att icke genom »denna bittra, bittra glädje, som barnen skänka» (kyrkofadern Tertullianus) åstadkomma »bördor farliga för tron».

Vår tid ställer allt större och större krav på förutsättningarna för föräldraskap. Vi fordra för många det absoluta avståndet därifrån. Det blir då för många kvinnor en grymhet och en skadlighet att av en s. k. auktoritet få lära att deras liv ej längre har någon mening och att de sakna ett fullvärdigt mål för sin tillvaro.

Man möter ofta kvinnor, som klämma med sina mindervärdeskomplex. Hur ofta behövs det icke i stället en kraftig suggestion *da dager*. Och det behöves ej vara ett så märkvärdigt arbete, som man gett ett mål för tillvaron. Det är även tusenfalt grymt, att i vår översexualiserade tid söka binda kvinnorna ändå hårdare vid sexualiteten. Det försvarar den ofta nödvändiga sublimeringen. Ty man skall icke tro, att frågan om den asketiska livsföringens faror eller fördelar eller dess kulturella nödvändighet är slutgiltigt avgjord.

Professor Essen-Möller tror sig komma med ett dräpande argument till sina uppkonstruerade motståndare. Han frågar dem skadeglatt: Det skulle vara av intresse att av dem som så tänker eller talar få svar på den frågan var till den månatliga ägglossningen och menstruationen tjänar. Skulle naturen utan någon avsikt ha belastat kvinnokönet med den börda som dessa processer innebära? Professor har själv på ett fullt tillfredsställande sätt i kapitlet om könsdriften skildrat könsortarnas stora betydelse, icke blott som alstrare av könscellerna utan även som hormonavsöndrande organ. Då brittiska Copeckonferensen (K. för kristen politik, ekonomi och medborgarskap) hävdade, att det sexuella har varit den viktigaste faktorn på gott och ont i historien, så tänkte man säkerligen icke i första hand på fortplantningen utan på könsdrifvens yttringar.

Ack, »om könen kan man tvista», säger Kung Salomo till sin ungdomsältskade av Saba, »till dess själ och hjärta brista», men kan man icke vara ense om, att den verkligt djupa skillnaden mellan man och kvinna är den, att sedan den kroppsliga fullvuxenheten skett kan för mannens vidkommande intet tillväxande ske utöver organismens eget gränser. Kroppen kan bibehålla sig, nödtorftligen förnya sig, men ej bilda något nytt organiskt liv. Den kvinnliga organismen däremot har under en tid av minst tre-tio år denna möjlighet att spränga sitt eget väsens gränser och producera nytt organiskt liv, sedan den sexuella spänningens urladdning låtit äggcell och sädescell mötas i hennes kropp mest fördolda djup, varigenom det nya livets följande låga tändes.

vilken kvinna avstår från denna möjlighet annat än i yttersta nödlall, även

H. S. B:s program.

(Forts. fr. sid. 1.)
ninggatan 45 ägde 1880 ett värde av 80,000 kr., nu står det i 1,100,000. En nätt ökning på 1,300 procent! Visserligen har penningvärdet sjunkit men inte tillräckligt på detta sätt. Där borde det ju vara rimligt, att staden får tillgodogöra sig den värdestegring, som uppkommer genom stadens utveckling.

Framförallt har de två stadsplanförslagen väckt diskussion och opposition. Oftast vilande på okunnighet och missuppfattning! Man har talat om åsidosittande av sociala hänsyn, och att staden inte bara skall tillgodose penningstresnena vid förverkligandet av sina byggnadsplaner. Man har uttryckt rädsla för

kan fördelas på ett större antal lägenheter än i ett lägre. På detta område får man nu ut ca 5,108 eldstäder. Efter arkitekt Gahns förslag skulle man få ca 7,713 eldstäder. Detta skulle innebära, att eldstadspriset med samma vinst för staden som för närvarande skulle sjunka från 1,000 kr. till ungefär 649 kr. Detta måste ju räknas som en vinst, då denna nedslutning i tomtkostnaden naturligtvis bör utnyttjas för att nedpressa hyrorna. Och trots detta får man i mera sol, rymd, grönska. Denna bebyggelse skulle säkert bli mera »hygienisk och social» än de ganska klumpiga 4-våningshus, som byggts förut.

Fredhällsområdet från sjön.

att HSB:s planer innebär försök att »breda staden och göra stenöken av alltsammans», vilket skulle vara detsamma som att gå bakåt. Borgarrådet Harry Sandberg har gått till ett mycket kraftigt angrepp:

»Beträffande HSB:s förslag om bebyggandet av Fredhäll och Stadshagen med höghus vill jag bara säga, att naturligtvis kan man få ut mera pengar genom en dylik höghusbygge, men varför tillgripa en sådan, när man nu allmänt gått in för en mera social och hygienisk bebyggandstyp. Man har just velat komma ifrån tättbebyggda hus av det slag som ofta finns på gamla Östermalmen och gamla Södermalmen.»

Dessa kritiker har tydligen inte gjort sig besvär att i tidskriften Vår Bostad ta del av Wolter Gahns förslag till ändrad stadsplan för västra Kungsholmen. Den innebär nämligen ett bättre utnyttjande av marken genom *glesare och högre* bebyggelse. I stället för 38 mindre, mot gatan snett ställda 4-, 5- och 6-våningshus med ca 18 m. gatubredd, har arkitekt Gahn placerat 15 9- och 10-våningshus med cirka 53 m. gatubredd.

Man vinner då:

1) Ett avsevärt större avstånd mellan byggnaderna, varigenom bl. a. de norr om området liggande husen ej i samma grad skymmas för södersolen som vid ett tätare byggnadssätt;

2) Antalet vid marken liggande våningar minskas ungefär till hälften, vilket är av stor betydelse, då området sluttar mot norr;

3) Samtliga fönster i byggnaderna erhålla någon utblick mot sjön i söder.»

Dessutom blir sprängningskostnaderna avsevärt minskade, då de i ett högre hus

om hon förbehåller sig rätten att använda den eller icke, och är det verkligen så säkert att könet är som föreliggande skrifter förlattare tror ett handicap för kvinnan. Det finns i våra dagar många som med goda skäl tvivla därpå.

Ada Nilsson.

HSB har också vågat vara klätterska mot främdgrädsledernas stadsplan. Deras förträfflighet har ju för många varit ett axiom. Ingeniör Nils Giöbel har fått i uppdrag att göra en ny stadsplan för en del av Smedslätten. Han har då i stället för den spridda bebyggelsen med 2,600 eldstäder placerat samma antal i radhus på 31 % av ytan för den spridda bebyggelsen. Man vinner då både minskade mark- och gatukostnader. Hur stor skillnaden exakt blir, är kanske svårt att säga, men Giöbel beräknar, att radhusförslaget går till ca 44 % av det gamla stadsplaneförslaget. Mot detta förslag invänder man att nationalkaraktären är sådan, att svenskar inte vill bo i radhus. Men detta har dock gått förträffligt i Kooperativa bostäder på Håstholmen. Man medger, att radhusbebyggelsen blir billigare, men anser att trevanden uppvägs merkostnaden. Men för dem, som skulle ha råd att bo i radhus, men inte ha råd att bo i villor? Yligt estetiska synpunkter har också fått spela in. Såsom då man avvisat radhusbebyggelse överhuvudtaget, därför att man inte tycker om arkitekt Uno Ahrens radhuslänga i Stora Ängby.

En egendomlig syn på stadsplanefrågan har också gjort sig gällande, då man ansett, att efter höghusbebyggelse i själva staden det måste följa 3-våningshus »för att man på detta sätt skulle få en mjukare övergång mellan land och stads». Så skulle då följa villor, småstugor och kolonistugor i något slags tripp-trapp-trullsystem. Några rimliga skäl för att på så måste vara, torde emellertid vara svårt att uppväga.

Beträffande hustypen har HSB kommit till det resultatet, att en husbredd av 14-16 m. är ekonomiskt mest tillfredsställande. Hur kan det då komma sig, att man vid kommunala byggen i utlandet nästan uteslutande håller sig till husbredder mellan 7 och 10 m.? Man anser

väl där trevanden uppväga den ekonomiska förlusten. Med 6-, 7- och upp till 10-våningshus anser sig HSB bäst utnyttja marken och få minsta gatue- och ledningskostnad.

Att HSB därefter i någon mån gör propaganda för sin egen verksamhet är ju förklarligt. Idealet är naturligtvis, att alla på detta sätt skall kunna skaffa sig en bostad, där man är tryggad för spekulation och hyresöcker.

Den sista frågan är, som förut nämnts, om anställningsförhållanden och rationalisering av arbetet.

HSB har genom sin undersökning lyckats få igång en stadsplanediskussion även bland menig man. Genom denna propaganda, som framför allt stödes av de yngre arkitekterna, håller det på att gå upp för folk, att detta är en fråga som angår alla. Men mottagandet av HSB:s plan visar också, att denna framförts väl hastigt. D. v. s. den skulle i sin mest diskutabla delar ha varit ännu utförligare motiverad. Det verkar som ödet ironi, att dessa arkitekter, som lyckats trumma i svenska folket, att man måste ha sol, ljus och luft, nu får förebräns slungad emot sig, att de negligerat dessa värden. De skulle mera ha tryckt på de fördelar, som det nya stadsplaneförslaget i detta hänseende innebär.

Lilly Arhenius.

Intervju med Ida.

»Lyckan fann jag som räfnorsdjärska.»

Bland Tidevarvets vänner, som besöker oss ibland är Ida. Fru Ida Johansson, som säljer rån. Hon är välgärdad av många stockholmare. Samtidigt som Ida firar sin sextiofemårsdag i denna vecka berättar hon om hur det har varit under de femtio år hon bott i Stockholm, sedan hon som femtonåring liten »tis en kall februardag kom inflyttande från Öland.

— Jag var klädd i träskor, stubb och rödrukt bomullshalsduk, berättar Ida, ingen schal hade jag och ingen kappa men en lång fläta på ryggen med en kaggelgränsknut. Det var min rosett. Ett knytest Ölandskroppakor var matsäcken. Att jag hade varit så görd till Stockholm, sedan hon som femtonåring liten »tis en kall februardag kom inflyttande från Öland.

— Jag var klädd i träskor, stubb och rödrukt bomullshalsduk, berättar Ida, ingen schal hade jag och ingen kappa men en lång fläta på ryggen med en kaggelgränsknut. Det var min rosett. Ett knytest Ölandskroppakor var matsäcken. Att jag hade varit så görd till Stockholm, sedan hon som femtonåring liten »tis en kall februardag kom inflyttande från Öland.

— Liksom fröken Ahnens själv alltid visat stor vänlighet har alla varit vänliga och snälla mot mig när jag har kommit med min rånkör, slutar Ida sin berättelse om gängna idylliska tider. Fröken känner nog igen mig, för vart jag kommer har de inte blivit av med mig förrän de har köpt. Om ni satt mig på en klippa i havet hade jag tagit mig fram ändå. Nu har jag kommit till min mogna ålder, men jag tänker ändå leva många år till.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10-12.

EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10-12 t. m., 1-4 e. m. Postgiron 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lönummer 15 Öre.
ANNONSPRIS:
1 text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932
Zetterisad & Tielanders Boktryckeri-A. B.

Red. av Tidevarvet, Stockholm.

Under hänvisning till tidigare inlägg beträffande ldo och Esperanto ber undertryckta få erinra om att ldo på sin tid tillkom såsom resultat av en jämförelse mellan dessförinnan framkomna världs-språksförslag. ldo är därför att betraktas såsom en sammantagning av det bästa i dessa förslag och då ldo även senare följt med i utvecklingen kan man med fog påstå att den, som lär ldo har minsta risk för att behöva lära om. Utgår man nämligen ifrån att statskaternas icke utan föregående ingående prövning skola befinnas villiga att bestämma sig för en viss språktyp, då kan man taga för givet att de välja den, som tillämpar de mest bärkraftiga principerna.

Medvetandet om denna ldo kvalitativa överlägsenhet har haft till naturlig följd att idorörelsen vågar påyrka en lösning, baserad på saktlig prövning av och jämförelse mellan alla språkgrupper, som äro villiga gå med i en dylik tävlan.

Västerås den 31 maj

Högaktningsfullt
J. Eriksson.

kontanta köp
göra pengarna
dryga

De kooperativa föreningarna i landet runt, med sitt medlemsantal på 481,519 hushåll, äro föreningar av kontantköpare. Föreningarna köpa i sin tur — genom sin central Kooperativa förbundet — i väldiga mängder kontant eller producera i kooperativa fabriker vad hushållen behöva. Kontant-handel, direkta inköp och produktion i egna fabriker ge större köpkraft åt hushållens pengar.

gör pengarna dryga

köp kooperativt

Grafologi till husbehov.

Grafologen Ea von Allesch.

peris, Handstilpsykiologi, Experimentalgrafologi, etc. etc.

Wien har sedan länge varit medelpunkt för intresset kring stilpsykiologi — så som för psykologi i övrigt — och det har numera gått så långt att man i de mest skilda fall tar grafologin i anspråk. Varje firma rådförare en grafolog innan den anställer personer på förtroendeposter och de flesta större affärshus ha, utom sin advokat, även sin speciella grafolog. Läkare, särskilt barnläkare, låta undersöka sina patienters stilar, det fördröja en hel del viktiga frågor och bespara såväl barnet som läkaren en besvärlig utfrågningsspers. Det föreslogs t. o. m. nygigen att man vid ett större väl skulle publicera vakkandepatienters underskrifter och bifoga den grafologiska analysen. »Tyvärr kom det inte till utförande!» utropade en fanatisk skriftexpert. Ja, det diskuteras också livrigt att man innan skänkskapets ögens blick låta undersöka kontrahenternas handstilar, för att se om de passa för varandra. Även om man inte precis kan sätta sig in i hur den fästmon eller fästmannen skulle vara beskaffad som ett sådant fall skriver och slår upp — »jag har nämligen av grafologen fått veta att

gaste i alla livets skiften, en viss allmänbildning är nödvändig, studentexamen, eller minst 8-klassigt läroverk. Även någon allmän kunskap i psykologi, måste vi förutsätta. Den moderna grafologin arbetar hand i hand med den moderna psykologin.

Men tro inte att ni därmed kan lära er att med bestämdhet utpeka den eftersökta massmördaren, eller förutsäga ett järnvägsattentat. Inte heller vad som hänt för 10 år sedan i en människas liv, om hon är ljus eller mörk och vad hon förestig sig i går. Inte ens om det är en hustru eller hon kan vi med bestämdhet avgöra, ej heller ålder. Men ni kan med bestämdhet

man är mördaren! — Man kan säga: genomsin rätthet och känslolöshet eller brist på motståndskraft, sin lögnaktighet och sin böjelse för slösaktighet eller girighet etc. kan man tänka sig att han kan ha begått ett brott. Men det går många sådana möjlighetsmördare genom världens som aldrig mördat, därför att förtäuslingarna, frestelsen, nöd, anhopning av tillfälligheter, ej varit för handen. Och det finns mördare som ej karaktären utan tillfället gjort till förbrytare. Nervläkaren professor Lombroso har samlat en hel rad av berömda förbrytare och det har varit omöjligt att fastslå något gemensamt »förbrytardrag» hos dem.

Men en sak kan vara ganska viktig. Man kan lära sig att urskilja om en stil är förvånad, avsiktligt förfädd, eller inte. Hade den Dreyfuska broderaren inlämnats till en grafolog, hade denne ögonblickligen kunnat fastställa att det var fråga om en förfälskning. Genom en förvånad handstil avslöjades mördardraren Blume t. ex. Genom att konstruera upp förtäuslingarna till ett brott, ger man ju också polisen en god handledning.

En sak till — kom ihåg att man kan säga vilka egenskaper som finnas uttryckta i en handstil, men inte alla egenskaper måste komma till uttryck. Det finns typiska stilar som vi kalla »Deckschriften» — maskerade stilar, där personen ifråga medvetet eller omedvetet undviker att ge sitt fulla jag. Till sådana täckmantlar måste vi räkna vissa konventionella stilar — s. k. societetsstil. Obs! En viss tidsperiod, en viss klass skriver likadant. Högst ointressant. Lika fadd och inneslösa är en s. k. sköniskstil. Draka aldrig med barnen att de skola skriva vackert. Lästigt är viktigt — men annars är de egenheter som utbildat sig utan tvekel det värdefullaste.

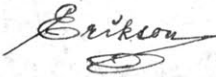
Så till slut bara några sammanfattade ord. Det som man föreställer sig som man talar om en människas karaktär, just det säger oss stilen. Och det är varken någon hemlighet eller något hokus-pokus med det. Vi känner ju igen en person på gången och vet var och en har sitt eget rörelseschema — på samma sätt också skriften. Varför är en underskrift så betydande att den skrivande kan lämna den som borgen för sig själv, om inte därför att den är ett uttryck för personen ifråga? Lika ofterhjärligt och behäftat med samma egenart som den skrivande själv. Varför känna vi igen en god väns stil, som om det vore han själv? Om inte därför att den är lika individuell, som den skrivande är en unik individ.

Vi skola bara inte förhåva oss. Det är inte lätt att ta känna sin nästa, hur nära man än skrubbas tillsammans men att bidraga till den kunskapen är grafologins uppgift.

Elsa Björkman-Goldschmidt.

Titeln stämmer inte riktigt — så börjar det hela! Man får nämligen inte säga »grafologi» eller »grafologi» utan det bör heta skriftexpert — handstilens psykologi. Som emellertid det första är för prententöset och det andra är för långt försäls att vi för bekämpens skull bör behålla det förklarade namnet.

Den första som använde ordet grafologi var abbe Michon i Frankrike mot slutet av 1800-talet. Han så att säga gjorde ordet och har blivit kallad grafologins fader. Han var emellertid inte den första grafologen; redan på 1600-talet skrev en läkare från Bologna en avhandling över »Hur man ur ett brev kan upptäcka författarens anlag och egenskaper». Först 200 år senare satte abbe Michon det hela i system. Det var också han som, när han fick se Bismarcks stil, yttrade de tankvärda orden: »Om den man, i vilkens händer det däraktiga Frankrike lagt rätten ut föra krig, hade rådförat mig om sin motståndares karaktär, så hade jag, som enkel grafolog, upprörd över denna oböjssamma maktmänniskas våldiga skrift.

S. k. »köpmannansirkelet» som tyder på uppskattande av den egna personen.

du är härsklyst och ögyn och anser därför att vi inte passa för varann» — så är det ju ändå möjligt att det är something in it, att det i tveksamma fall kan bidra till upplysande av vissa fakta. »Men vore det i så fall inte bättre att man själv lärde sig litet handstilpsykiologi?» Det är den förstådiga frågan som

Walter Rathenau

Julius Nitzsche

A. Einstein.

Osmyskade, enkla, anspråkslösa underskrifter av betydande män, som inte behöver någon extra släng för att göra sig gällande.

lära er att se om en person är lat eller arbetsam, om han har andliga eller materiella intressen, tänker klart eller förvirrat, om han har hämningar, skönhetssinne, självmedvetande, mindervärdighetskomplex. Om han är hänsynlös, tillförlitlig, egenmyttig, ordentlig, lögnaktig, reservrad, fälig, öppen, viljesvag, nöjeslysten, äregrig, välvillig, kritisk. Känslomänniska eller förståndsmänniska. Man kan lära sig se om ett barn är överansträngt och i behov av vila, eller om det bara är fråga om slarv och lättja. Man kan urskilja intellektuella och handfärdigheter — även vissa psykiska anlag: melankoli, pessimism, optimism. Man kan fastställa olika temperament, häftighet, upprördhet, retlighet.

Men för graden av intelligens gives det t. ex. ingen måttstock, det blir mera ett intuitivt ömdöme. Man kan inte utläsa en människas prestation, inte förbrytelse.

— Vad åser ni om grafologins betydelse i kriminalfall?

— Ja, där är vi naturligtvis inne på ett mycket intressant område, men där vi tyvärr är mycket begränsade. Man kan t. ex. aldrig med bestämdhet säga: Denne

Riket ur dina händer, konung!

(Forts. fr. sid. 1).

ifrån, då låtsas man inte höra utan tar upp visan på nytt om kvinnorna som trängt ut männen från arbetsmarknaden.

Att i denna diskussion få rättvisa utgångspunkt är öfverligt. Det är som det är. Låt oss då lämna de förmidrande omständigheterna i sin tystnad och ge oss in på själva det faktum att färgade och kvinnor stukt en klapp i den vite härskarens framrullande vagn och framkallat den varande stagnationen. Om det är sant, varför ha de gjort det? Om det är kvinnor och infödingar så elaka, otacksamma, hämndytiska? Ja, vad allt kan man inte bli, då det har så tråkigt så man kan dö! Och det har vi. Det är därför vi är öronharteriga. Vi passa inte i systemet, sådant det nu är. Det har inte rum för oss, inte behov av det bästa vi äga. Vi vilja inte stilla stilla och låta oss propas med industriprodukter, vi vilja inte gå arbetslösa och inte bara jobba som kulis heller.

Denna civilisation som ännu för 20 år sedan bländade oss alla, gör det icke mer. Den har ett stort fel — därför att dess skapare icke har ödmjukhet nog — saknar den elasticitet och mjukhet nog för att ta upp i sig nya element och krafttillskott. Ur de stora rika världar som finnas ha herrarna blott dragit ut elefantbetar, opium, sexuell tillfredsstäl-

else, men frågat inter efter den kunskap, den erfarenhet, den längtan, den kraft som funnos där.

Världen har varit ett stort slag, missions- och nöjesfält för den vite mannen, ett råvarulager och en exportmarknad. Men världen utanför er, mina herrar, är trött på att bara existera som kulis, hours och kunder.

Vad den vill, då den ställer till världs-kris är egentligen att bli löst från ett mindervärdeskomplex, att få en rättvisare uppskattning, ett rikare utbyte och jämliksdigt samarbete. Ja, ett återfinna en förordad broder, som nu några århundranden varit lite för hög, men som borde komma för att lära och bli hjälpt i stället för att bara kommandera, predika och exportera. Så vill världen ha det, vi ten lider av olycklig kärlek till sin viktige broder trots allt.

Det är mycket betecknande att envöyen Wallenberg ser en möjlighet för oss svenskar att klara oss genom världsrevolutionens stormar genom att på en annan ton mot de färgade. Vi skulle säga till de 800 miljonerna; vi svenskar ha inga kolonier, vi ha inga mandat, vi ha inte förtryckt några av er, ni behöver inte göra oss mjuka genom bojkott, köp därför av oss.

Men i fråga om kvinnorna föreslår han ingen motsvarande omläggning av upp-förande. På den kanten råder endast en dov lysnad. Det finns ändå gränser, menar han väl, för vad man kan underkasta sig även under en världskris. Devinez.

— — — man följer med intresse hans konsekventa och oförskräckta hävdande av nakenhetens stora hygieniska och uppfostrande värde gent emot en så många gånger förkastad läddedräkt, skriver överläkaren Josua Tillgren i Social-Demokraten om professor Johan Almkvist's bok

Kälsa och Nakenhet

Doktor Ada Nilsson framhåller i Tidevarvet:

Professor Almkvist's argumentering tål väl att tänka på, framför allt av dem som liksom han vilja en uppenbarning i det kulturella våldnår, som den sexuella etiken för närvarande utgör.

Boken finnes till salu i rikets alla boklädare. Pris 4:75. Eller direkt från förlaget

Tid och Folk
CENTRUM, STOCKHOLM

Världsspråk och emancipation.

Härnadan införas ytterligare två inlägg angående de olika världsspråkens förhållande till varandra, varmed vi ämse diskussionen avslutad.

Innr 21 av Tidevarvet förekommer ett i kuriskt inlägg av herr Erlend Bengtsson om esperanto och idos inställning till kvinnornas emancipationssträvanden, vari han förklarar den onekligen originala åsikten, att bruket av en speciell efterstavelse för angivande av kvinnligt kön — som t. ex. -in- i esperanto — är en kvarleva från »gångras barbariska tids-åldrar» och »degraderad allt kvinnligt kön till ett bihang till manköns!» Vilka perspektiv öppnar icke detta lilla tankekor för språkvetenskapen!

Hr Bengtsson bökte hävda, att ido däremot gör rättvisa åt kvinnokönet »enom att använda ett särskilt suffix även för mankönet, nämlige -ul-. Han glömmor bort att tillägga, att -ul- icke är ett aktivt bildande element i de levande språkerna och därför ger de nybildade orden ett ut-seende, som verkar obekant och förskräker inlärandet, medan däremot -in- har ett internationell karaktär. Ur såväl praktisk som estetik synpunkt torde sådana ord som exempelvis esperantos *filio* (son; jfr franskans *filis*) och *filino* (dotter) vara angjort att föredraga framför de konstruerade *filulito* och *filulino*. Mot hr Bengtssons påstående, att de genusbildande suffixen endast användas »då det är nödvändigt att ange, vilket kön det är fråga om», kan med skäl invändas, att man långt oftare behöber ord av typen son och dotter än ord utan angifvande. Om man likväl önskar ett sammanfattande ord, sker det på esperanto helt enkelt genom tillägg av en förstavelse ge: *ge-filio* = söner och döttrar.

Muycket kunde vara att tillägga om hr Bengtssons underliga argumentering, men utrymmet tillåter icke ett mera detaljerat bemötande, liksom icke heller en ingående kritik av andra och långt allvarigare brister i hjälpspråket ido. Må det bara konstateras, att hr Bengtsson i den ekonomiska avsikten att komma esperanto till vilja använt en bevisföring, som visar, att han — för att använda ett mitt uttryck — betydligt underskattat förmågan av kritisk reflexion hos Tidevarvets läsarrinor! Låt oss hoppas — icke minst med tanke på hr Bengtssons ansvarfulla verksamhet som lärare — att han denna gång tålåt mot bättre vetande.

Till den redaktionella kommentaren i nr 22 må det endast tillägas att i kort-helt genmlia, att konsekvens- och regel-bundenhet äro så ofrånkomliga krav på ett hjälpspråk, att de icke få äventyras genom införande av nya och i stort sett onödiga rotord.

Uppsala den 28 maj 1932.

Karl Söderberg,
fil. mag.

hos sj. —
Tyvän såkade sig
om var han på besök.

»Oerhörda vitatlet och dödkräfter». Elsa Brändströms stil — utan att grafologen visste vem hon var.

sammanfattat min åsikt sådana: Akta Er, det är en fruktansvärd människa. Bort med händerna därifrån!

Men sedan abbe Michons tid räknade grafologin på avväg och i varnytte och ända in i våra dagar finns en polisförordning i Wien enligt vilken »Utövändt av trolleri, kortsådöm, grafologi och dylika öfvertro» är strängt förbudet. Polisen har visserligen numera fått ändra sin åsikt vad grafologin beträffar, så mycket mera som de själva i så gott som varje kriminalfall använder sig av den, men, som sagt, bara under finare namn: Skriftex-

en grafolog i Wien, fru Ea von Allesch, framkastat. Om ger lektioner i »grafologi till husbehov» och hennes elevantal är i ständigt växande.

»Kan man verkligen lära sig detta? Är det en exakt vetenskap? frågar jag fru von Allesch, och hon är rädd att det mest pietetslösa tvekel är att läsa i mitt ansikte.

»För det första är ingen vetenskap fullkomligt exakt», får jag rapt till svar. Fråga naturvetarna får ni höra. Alla som ha med levande ting att göra få vara beredda på att få sina finaste teorier illkullkastade. Vi ha naturligtvis också bestämda, fastslagna satsar som stöda sig på noggranna mätningar etc., men endast därmed kommer man inte längre än till ett mycket begränsat område. Anlag och fallenhet spelar självfallet en stor roll, det finns också de som arbetat rent intuitivt. Som t. ex. Rafael Schermann. Men som alla konstnärer på området är han mycket öfjäm. Han har gjort de mest glänsande analyser, när han varit upplagd, »inspirerad», men han har också misslyckats kapitalt. Förer tog man honom för en »Hellschers» och grafologin för ett under eller åtminstone en komst som inte kunde läras. Nu vet man att en hel del därav är tillgängligt för de flesta. Som i musiken. Man kan inte bli en stor musiker endast genom studier, men man kan lära sig att spela piano.

Vilka förutsättningar som fordras? Ni menar för grafologi till husbehov? Ja, ett gott förstånd är naturligtvis det viktiga.

Aktieägarna i A.B. Vår Tidning

kallas till den från den 30 maj ajournerade bolagsstämman onsdagen den 6 juli 1932, kl. 19, å Tidevarvets lokal, Slussplan 1, 2 tr., värd förkomma i stadgarne föreskriva ärenden. STYRELSEN.

En bok om kvinnor.

(Forts. fr. sid. 1.)

Möllers värdighet att taga reda på något sådant. Däremot kan han tillåta sig, att i denna standardserie av vad man vetenskapligt sett kommit fram till, citera och dra vittgående slutsatser av en vetenskapligt sett så pass ovederhäftig statistisk undersökning som den av statsvetarna för några år sedan gjorda undersökningen över vissa kvinnliga stats-tjänarnas större sjuklighet. Saken har förut påtalats här i Tidevarvet (se nr 7 1932) så nog därom.

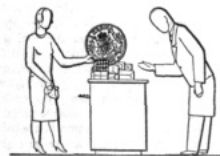
Låt mig i stället övergå till ett annat kapitel. Först ett par citat. »Moderskap är kvinnans förnämsta och största uppgift» — — — »Man kan endast beklaga att förhållandena i världen äro sådana att icke alla kvinnor kunna nå denna lyckliga och detta mål för sin tillvaro». Professor Essen-Möller är icke ensam om sådana yttranden. Man återfinner dem i nästan alla de otaliga arbeten av manliga läkare om könets psykologi, som översvämma bokmarknaden. Kvinnorna själva äro mycket försiktigare i sina uttalanden. Essen-Möller tänker sig sina motståndares argumentering på följande sätt: »Bland nutidens kvinnor finnes mången som med iver hävdar, att kvinnans uppgifter äro desamma som mannens, och att moderskap är en sak, som kan överlämnas åt dem, som uteslutande

Red. av Tidevarvet, Stockholm.

Under hänvisning till tidigare inlägg beträffande Ida och Esperanto ber utredningarna få erinra om att Ida på sin tid tillkom såsom resultat av en jämförelse mellan dess förförinnan framkomna världs-präskforslag. Ida är därför att betraktas såsom en sammanfattning av det bästa i dessa förslag och då Ida även senare följt med i utvecklingen kan man med noggrannhet på att Ida har minsta risk för att behöva lära om. Utgår man nämligen ifrån att statistikerna icke utan föregående ingående prövning skulle befinnas vilka att bestämma sig för en viss språktyd, då kan man taga för givet att de välja den, som tillämpar de mest bärkraftiga principerna.

Medvetandet om denna Idos kvalitativa överlägsenhet har haft till naturligt följd att idorörelsen vägar påverka en lösning, baserad på saktlig prövning av och jämförelse mellan alla språkgrupper, som äro villiga gå med i en dylik tävlan.

Västerås den 31 maj

Högaktingsfullt
J. Eriksson.kontanta köp
göra pengarna
dryga

De kooperativa föreningsarna. Landet runt, med sitt medlemantal på 481,319 hushåll, äro föreningar av kontanta köpare. Föreningsarna köpa i sin tur — genom sin central Kooperativa förbundet — i väldiga mängder kontant eller producerade kooperativa fabriker vad hushållen behöva. Kontanthandel, direkta inköp och produktion i egna fabriker ge större köpkraft åt hushållens pengar.

gör pengarna dryga

köp kooperativt

äro könsvärelser, men som icke anstår nutidens frigidörda kvinnor.»

Jag vet icke var författaren har mött denna åsikt. För min del har jag aldrig sett någon som framställt problemet på detta sätt, men vad jag vet är att målet för en människas tillvaro är något ytterst vanskligt att bedöma. Hur man ställer det beror på hela ens livsuppfattning, hela ens inställning till kosmos eller vad man i dagligt tal kallar för religion. Var den enskilda individen sedan finner »sin förnämsta och största uppgift» är också mycket svårt för andra än personen ifråga själv att avgöra. Det har funnits tider, då en stark religiös inställning fördärligt till och med ett absolut avståndstagande från allt föräldraskap, för att icke genom »denna bittra, bittra glädje, som barnen skänka» (kyrkofadern Tertullianus) åstadkomma »bördor farliga för tron».

Vår tid ställer allt större och större krav på förutsättningarna för föräldraskap. Vi fordra av många det absoluta avstämmande därifrån. Det blir då för många kvinnor en grymbet och en skadlighet att av en s. k. auktoritet få lära att deras liv ej längre har någon mening och att de sakna ett fullvärdigt mål för sin tillvaro.

Man möter ofta kvinnor, som kämpa med sina mindervärdeskomplex. Hur ofta behövs det icke i stället en kraftig suggestion *da dager*. Och det behövs ej vara ett så märkvärdigt arbete, som kan ge ett mål för tillvaron. Det är även tusenfalt grymt, att i vår översexualiserade tid söka binda kvinnorna ändå hårdare vid sexualiteten. Det försvarar den ofta nödvändiga sublimeringer. Ty man skall icke tro, att frågan om den asketiska livsföringens faror eller fördelar eller dess kulturella nödvändighet är slutgiltigt avgjord.

Professor Essen-Möller tror sig komma med ett dräpande argument till sina uppkonstruerade motståndare. Han frågar dem skadegott: Det skulle vara av intresse att av dem som så tänker eller talar få svar på den frågan var till den månatliga ägglossningen och menstruationen tjänar. Skulle naturen utan någon avsikt ha belastat kvinnokönet med den börda som dessa processer innebära? Professor har själv på ett fullt tillfredsställande sätt i kapitlet om könsdriften skildrat könskraftens stora betydelse, icke blott som alstrare av könscellerna utan även som hormonavsondrande organ. Då brittiska Copeckonferensen (K. för kristen politik, ekonomi och medborgarskap) hävdade, att det sexuella har varit den mäktigaste faktorn på gott och ont i historien, så tänkte man säkerligen icke i första hand på fortplantningen utan på könsdriften's yttringar.

Ack, »om könen kan man tvista», säger Kung Salomo till sin ungdomsskådeska av Saba, »till dess sjä och hjärta brista», men kan man icke vara ense om, att den verkligt djupa skillnaden mellan man och kvinna är den, att sedan den kroppsliga fullvuxenheten skett kan för mannens vidkommande inte tillväxande ske utöver organismens egna gränser. Kroppen kan bibehålla sig, nödtvånigt förnya sig, men ej bilda något nytt organiskt liv. Den kvinnliga organismen däremot har under en tid av minst trettio år denna möjlighet att spränga sitt eget väsens gränser och producera nytt organiskt liv, sedan den sexuella spänningens urladdning låtit äggcell och sädescell mötas i hennes kropp's mest fördolda djup, varigenom det nya livets flämmande låga tändes.

Vilken kvinna avstår från denna möjlighet annat än i yttersta nödfall, även

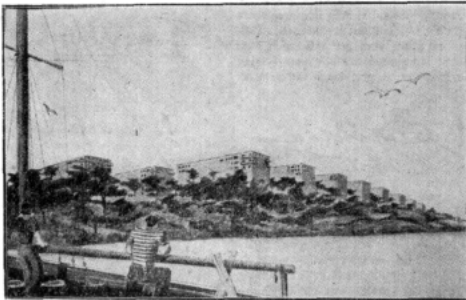
H. S. B:s program.

(Forts. fr. sid. 1.)

ningtatan 45 åge 1880 ett värde av 80,000 kr., nu står det på 1,100,000. En nätt ökning på 1,300 procent! Visserligen har penningvärdet sjunkit men inte tillräckligt på detta sätt. Där borde det vara rimligt, att staden får tillgodogöra sig den värdestegring, som uppkommer genom stadens utveckling.

Framförallt är de två stadsplaner förtag väntad på okunnighet och missuppfattning! Man har talat om åsidosättande av sociala hänsyn, och att staden inte bara skall tillgodose penningens intressena vid förverkligandet av sina byggnadsplaner. Man har uttryckt rädsla för

kan fördelas på ett större antal lägenheter än i ett lägre. På detta område får man nu ut ca 5,108 eldstäder. Efter arkitekt Gahns förslag skulle man få ca 7,713 eldstäder. Detta skulle innebära, att eldstadspriset med samma vinst för staden som för närvarande skulle sjunka från 1,000 kr. till ungefär 649 kr. Detta måste ju räknas som en vinst, då denna nedslutning i tomkostnaden naturligtvis för utnyttjas för att nedpressa hyrorna. Och trots detta får man in mera sol, rymd, grönska. Denna bebyggelse skulle säker bli mera »hygienisk och social» än de gamla klumpiga 4-våningshus, som byggts förut.

Fredhällsområdet från sjön.

att HSB:s planer innebär försök att »breda staden och göra stenöken av allsammans», vilket skulle vara det samma som att gå bakåt. Borgarrådet Harry Sandberg har gått till ett mycket kraftigt angrepp:

»Beträffande HSB:s förslag om bebyggandet av Fredhäll och Stadsängens med höghus vill jag bara säga, att naturligtvis kan man få ut mera pengar genom en dylik höghusbebyggelse, men varför tillgripa en sådan, när man nu allmänt gått in för en mera social och hygienisk byggnadstyp. Man har väl velat komma ifrån tätbebyggda hus av det slag som fanns och finns på gamla Östermalms och gamla Södermalms.»

Dessa kritiker har tydligen inte gjort sig besvär att i tidskriften Vår Bostad ta del av Wolter Gahns förslag till ändrad stadsplan för västra Kungsholmen. Den innebär nämligen ett bättre utnyttjande av marken genom *glesare och högre* bebyggelse. I stället för 38 mindre, mot gamla snett ställda 4-, 5- och 6-våningshus med ca 18 m. gatubredd, har arkitekt Gahn placerat 15 9- och 10-våningshus med cirka 53 m. gatubredd.

Man vinner då:

- 1) Ett avsevärt större avstånd mellan byggnaderna, varigenom bl. a. de norr om området liggande husen ej i samma grad skymmas för södersolen som vid ett tätare byggnadsstätt;
- 2) Antalet vid marken liggande våningar minskas ungefär till hälften, vilket är av stor betydelse, då området sluttar mot norr;
- 3) Samtliga fönster i byggnaderna erhålla någon utblick mot sjön i söder.»

Dessutom blir sprängningskostnaderna väsentligt minskade, då de i ett högre hus

om hon förbehåller sig rätten att använda den eller icke, och är det verkligen så säkert att könet är som föreliggande skrifs författare tror ett handicap för kvinnan. Det finns i våra dagar många som med goda skäl tvivla därpå.

Ada Nilsson.

HSB har också vägat vara kätterska mot trädgårdsstädernas stadsplan. Deras förtärlighet har ju för många varit ett axiom. Ingeniör Nils Giöbel har fått i uppdrag att göra en ny stadsplan för en del av Smedslätten. Han har då i stället för den spridda bebyggelsen med 2,600 eldstäder placerat samma antal i radhus på 31 % av ytan för den spridda bebyggelsen. Man vinner då både minskade mark- och gatukostnader. Hur stor skillnaden exakt blir, är kanske svårt att säga, men Giöbel beräknar, att radhusförslaget går till ca 44 % av det gamla stadsplaneförslaget. Mot detta förslag invänder man att nationalkarakteren är sådan, att svenskarna inte vill bo i radhus. Men detta har dock gått förtärligt i Kooperativa bostäder på Hästhölen. Men medger, att radhusbebyggelsen blir billigare, men anser att trevanden uppvisar merkostnader. Men för dem, som skulle ha råd att bo i radhus, men inte ha råd att bo i villor? Ytligt estetiska synpunkter har också fått spela in. Såsom då man avvisat radhusbebyggelse överhuvudtaget, därför att man inte tycker om arkitekt Uno Ahrens radhuslänga i Stora Angby.

En egendomlig syn på stadsplaner är att också gjort sig gällande, då man ansett, att efter höghusbebyggelse i själva staden det måste följa 3-våningshus för att man på detta sätt skulle få en mjukare övergång mellan land och stads. Så skulle då följa villor, småstugor och kolonistugor i något slags tripp-trapp-trullsystem. Några rimliga skäl för att så måste vara, torde emellertid vara svårt att uppvisa.

Beträffande hustypen har HSB kommit till det resultatet, att en husbredd av 14-16 m. är ekonomiskt mest tillfredsställande. Hur kan det då komma sig, att man vid kommunala byggen i utlandet nästan uteslutande håller sig till husbredder mellan 7 och 10 m.? Man anser

väl där trevna den uppväga den ekonomiska förlusten. Med 6-, 7- och upp till 10-våningshus anser sig HSB bäst utnyttja marken och få minsta gatue- och ledningskostnad.

Att HSB återfår i någon mån gör propaganda för sin egen verksamhet är ju förklarligt. Idealt är naturligtvis, att alla på detta sätt skall kunna skaffa sig en bostad, där man är tryggad för spekulatör och hyreskooper.

Den sista frågan är, som förut nämnts, om anställningsförhållanden och rationalisering av arbetet.

HSB har genom sin undersökning lyckats få igång en stadsplanediskussion även bland menig man. Genom denna propaganda, som framför allt stödes av de yngre arkitekterna, håller det på att gå upp för folk, att detta är en fråga som angår alla. Men mottagandet av HSB:s plan visar också, att denna framfört väl hastigt. D. v. s. den skulle i sina mest diskutabla delar ha varit ännu utförligare motiverad. Det verkar som ödet ironi, att dessa arkitekter, som lyckats trumma i svenska folket, att man måste ha sol, ljus och luft, nu får förberäns slungad emot sig, att de negligerat dessa värden. De skulle mera ha tryckt på de fördelar, som det nya stadsplaneförslaget i detta hänseende innebär.

Lilly Arrhenius.

Intervju med Ida.

»Lycan fann jag som rånförslärska.»

Bland Tidevarvets vänner, som besöker oss ibland är Ida. Fru Ida Johansson, som säger från. Hon är välkänd av många stockholmare. Samtidigt som Ida firar sin sextiofemårsdag i denna vecka berättar hon om hur det har varit under de femtio år hon bott i Stockholm, sedan hon som femtonårig liten 70-åring kall februaridag kom inflyttande från Öland.

— Jag var klädd i träsor, stubb och rödrukt bomullshud, berättar Ida, ingen schal hade jag och ingen kappa men en lång fläta på ryggen med en kaggelgarnsknut. Det var min rosett. Ett knytestadplaneförslag var matsäcken. Att jag hade vid gå till Stockholm, det var is och snö, men den långa resan gick bra i alla fall. Jag kom hit för att söka min lyckliga och lyckan fann jag. Jag fick plats med deitssamma och ett snällt herrskap. Men den bästa lyckan har varit de trettio sista åren, då jag varit rånförslärska hos fröken Ahlenius. När jag började hos henne för trettio år sedan gav hon mig till att börja med tio buntar rån. Jag visste ingenting om affärer, men jag gick genom hela staden till slutet, till vår käre gamle kung, som nu är borta. Där skulle jag inte få komma in, eftersom jag hade en korg på armen. Men hur det var tog jag mig in i ett kök och där köpte de allsammans av mig.

— Liksom fröken Ahlenius själv alltid visat stor vänlighet har alla varit vänliga och snälla mot mig när jag har kommit med min rånkorg, slutar Ida sin berättelse om gångna idylliska tider. Fruarna känner nog igen mig, för var jag kommer har de inte blivit av med mig förrän de har köpt. Om ni satt mig i en klippa i havet hade jag tagit mig fram ändå. Nu har jag kommit till min mogna ålder, men jag tänker ändå leva många år till.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid
10-12.

EXPEDITION:

Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4
e. m. Postgiron 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—,
kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 Öre.
ANNONSPRIS:
i text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932

Zetterlund & Thelander Boktryckeri A.-B.

Aktiebolaget Törnell & Ringsström
YLLEFABRIK
NORRKÖPING